

Kuidas lasta lahti meesgeeniuse kuvandist?

Kunstiakadeemia 105. aastapäeval promoveeriti audoktoriks feministlik kunstiteoreetik ja -ajaloolane Griselda Pollock. Oma loengu teemaks oli ta valinud Vincent van Goghi, kuid ei kõnelnud modernistliku kunsti käilakuju elust ja loomingust ega toonud välja uusi detaile ja avastamata tahke. Ta peatus hoopis van Goghi retseptioonil ehk siiani visalt püsival müüdil meesgeeniusest, kirglikust autsaiderist, kes, vaatamata sellele, et oli pühendanud oma elu kunstile, suri vaesuses, kogemata mõistmist ja edu. Õigemini käsitles ta selle müüdi tekkimise ja püsimise mehhanismi, ka seda, miks seda müüti nii pühendunult elus hoitakse. Sellest on juttu ka tänase lehe temaga tehtud intervjuus (lk 26-27), kus ta väidab, et just see müüt on aidanud muuseumidel arendada oma kaubamärki, müüa muuseumikaupa ning, mis veel markantsem - teinud tema kunsti vahendajatest ja kogujatest väga rikkad inimesed.

Eesti Kunstimuuseumi 100. aastapäeva pidulikule aktusele [Estonia teatrisaalis järgnes balletietendus](#). Pidukõnedes jäi muuseumi keeruliste algusaastate, sest käis ju Vabadussõda, kõrval kõlama praeguse muuseumi valmisolek olla avatud uutele ideedele, et need oma näituse- ja publikuprogrammide kaudu ka ellu viia, anda oma panus kunstiajaloo kirjutamisse. [Balletietendusel](#) toodi piduliste, see on kunstimuuseumi töötajate, kunstnike ja kunstiteadlaste-kuraatorite, museoloogide ja teadlaste, valitsuse ja riigikogu liikmete, diplomaatide ja presidendi ette Toomas Eduri lavastatud „Modigliani - neetud kunstnik“. Õigemini oli tegu selle viimase vaatusena, kus joonistatakse filigraanselt välja ekstsentrilise üliandeka meeslooja, XX sajandi alguse modernistliku kunsti ühe suurkuju kuvand - kinnitatakse taas müüdi meesgeeniusest, kellele on kõik lubatud. „Neetud kunstnik“ Modigliani oli (ikka [balletist](#) lähtudes) kibestunud, vägivaldne, liiderlik, tarvitas ohtralt alkoholi ja narkootikume, suri vaearikkalt. Nagu sellest veel küllalt poleks, lõpetab tema truu lapseootel naine elu enesetapuga, sest elu geeniuseta ei ole mitte ainult mõttetu, vaid lausa mõeldamatu. Just seesugune kunstnikukuvand toodi XXI sajandi muutuva ja innovaatilise kunstimuuseumi sünnipäevakülaliste ette.

Modigliani lugu oli ilmselt Estonia teatri kingitus, sest meie esinduskunstimuuseumi sellise kuvandi kinnistamises kahtlustada ei ole (vist) alust. Seda enam, et 100. aastapäeva üks tähtsamaid ettevõtmisi on suurnäitus „Eneseloomine. Emantsipeeruv naine eesti ja soome kunstis“ ehk pigem feministliku kunstidiskursuse mõtestamine ja kinnistamine. Selle diskursuse olemasolust annavad tunnistust ka Maire Männiku, Silvia Jõgeveri ja Kadi Estlandi, Lisa Reihana ning Edith Karlsoni, Mary Reid Kelley ja Eva Mustoneni praegu eksponeeritud väljapanekud.

Sirp

29.11.2019

Reet Varblane

9000

3

Estonia teater

Ballett

See, mis ei tule kõne alla näituseprogrammis, on aga lubatud turustamisel. Mikkel muuseumi Pirosmanni näituse pressikonverentsil ei tutvustatud Pirosmanni mitte ainult gruusia kunsti, vaid rahvusvahelise suurkujuna, kelle kunst on ometi lõpuks jõudnud esindusmuuseumidesse ja seega rahvusvahelisele areenile. Seega toodeti taas kirglikult meesgeeniuse müüti, mille vastu kunstiajalookirjutamises ja ka muuseumi näituste valikuga sama kirglikult võideldakse.

Või kas see ikkagi on niimoodi? Kui vaadata Kumu näituste plaani, siis on kõige esinduslikumas, suures saalis olnud vaid ühe naiskunstniku - Hilma af Klinti näitus, meeskunstnike, kas või meie oma suurte avangardistide (Raul Meel, Jüri Okas, Leonhard Lapin, Ülo Õun) isikunäitusi on aga olnud riburada ja tuleb juurdegi.

Reet Varblane